

La qüestió del bilingüisme

Fa uns quants dies, el candidat del PP a la presidència del Govern afirmava que «les Balears són bilingües i ho han estat sempre, primer entre les classes cultes i ara a tota la societat». Com que el primer que podem esperar d'una persona que aspira a presidir el nostre Govern és que no digui mentides de forma conscient, demanariem al senyor candidat que engegui immediatament la persona que li va escriure aquest discurs, per desinformada i ignorant. Primera mentida: les Balears no són bilingües, sinó que és la població catalanoparlant, la que és bilingüe, mentre que el gruix de la població de llengua castellana es manté monolingüe. Segona mentida: el bilingüisme català-espanyol a les Balears no és un fenomen que es perdi en la nit dels temps, sinó que té uns orígens relativament recents i és ben datable històricament. En la península Reptes per a les Illes Balears del segle XXI, que el PP va aprovar en el seu darrer congrés, podem llegir: «Tornar a

escriure la història en un intent per ocultar el passat, aplicant l'amplificador o la sordina per destacar aspectes poc significatius i silenciar-ne d'altres de rellevants segons convengui, sempre es fa segons una intencionalitat política». És una reflexió encertada amb la qual no podem deixar d'estar d'acord. Per això sorprenen les afirmacions del candidat del PP sobre el suposat caràcter inveterat del bilingüisme a les Balears, unes afirmacions que suposam que s'han d'atribuir a la desinformació de qui les va redactar i no a la seva voluntat de «tornar a escriure la història». El «bilingüisme real», de què parla la península del PP, no és, ni de bon tros, una realitat viscuda a les Balears «des de fa segles», sinó, com a molt, des de fa una setantena d'anys. Els ciutadans de les Balears hem adquirit un domini actiu de l'espanyol, com aquell qui diu, fa dos dies, i encara som molts els qui recordam qualque padri amb vertaderes dificultats per expressar-se en la llengua de Castella.

Una cosa diferent és que l'Estat espanyol «des de fa segles» (sobretot des del segle XVIII) hagi malavejat per prohibir-nos l'ús de la nostra llengua (a l'escola, a l'Església, a l'Administració, en els espectacles públics...) i per fer-nos parlar l'espanyol, no per agrair-nos amb la riquesa del bilingüisme, sinó per convertir-nos en eventuais monolingües en espanyol. Quan més via va poder fer l'Estat en aquest projecte va ser després del 1939, ja que a partir d'aquell moment va disposar d'unes eines de castellanització (escola, mitjans de comunicació, Administració, mecanismes repressius...), que Felip V, el rei Borbó que va iniciar el procés al segle XVIII, no podia ni imaginar que mai existirien. Malgrat l'efectivitat dels mitjans, l'any 1975 l'extinció del català no s'havia consumat; però s'havia arribat al que, segons els sociolingüistes, és el penúltim estadi abans de la desaparició definitiva d'una llengua: aquell en què tota la comunitat que la parla també parla la llengua

dominant: és a dir, en què tots els parlants d'aquella llengua són bilingües. Per tant, lloar el bilingüisme com una pretesa riquesa, si no és per ignorància, «sempre es fa amb una intencionalitat política»: la d'amagar la realitat històrica i les conseqüències d'aquesta realitat. I no cal dir que la història que ens ha menat a la situació actual no ha estat, ni de bon tros, el camí asèptic que descriu el PP en la seva península («Això constitueix un tresor per a una comunitat que ha sabut salvaguardar el plurilingüisme i, a més a més, generar una llengua comuna per a tots els espanyols»), sinó que ha estat el resultat de prohibicions, coercions, vexacions i càstigs dels quals molts dels nostres conciutadans encara guarden una memòria ben viva.

Col·lectiu Agora XXI

(Agora XXI és un col·lectiu de joves especialistes en Filologia Catalana formats a la UIB en els anys 90 que ara vol aportar la seva visió sobre la problemàtica lingüística a l'Arxipèlag i fer les propostes adients per intentar solucionar el conflicte lingüístic.)